

MAUTHNER ÖDÖN

Ő császári és kir. fensége József főherczeg udv. szállítója
MAGKERESKEDÉSE,
 Budapest, Koronaherczeg-utcza 18. sz. a.
*Főárjegyzékemet kívánatra készséggel
 ingyen és bérmentve küldöm meg.*

VÉR
 szegényeknek, sápkorósnak, az idegesség, álmatlanság, lankadság és étvágytalanság ellen, csemegének mondható cukorka a **vasas pepton conserv**, mely tartalmára, hatására, erőre felül minden eddig ismert gyógyszert. Naponta 2 drb veendő, ára egy doboz 20 conserv 90 kr. Megrendelhető minden gyógyszer-tárban és a feltalálónál
Hazslinszky Károly
 gyógyszerész.
 Budapest, VIII. Sándortér 3. sz.
 A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:
A szántás és vetésről.
 Irta Réti János.
 25 ábrával.
 Ára füzve 50 krajczár.

KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.
 Tüzetes utasítás a konyhakertészet, virágnevelés és gyümölcsfenyésztés körében.
 A legújabb kútfók után írta **GALGÓCZI KÁROLY.**
 Átdötte és jegyzetekkel bővítette **Dr. FARKAS MIHÁLY.**
 Negyedik kiadás.
 Ára füzve 80 krajczár.

VASÁRNAPI UJSÁG

8. SZÁM. 1890. BUDAPEST, FEBRUÁR 23. XXXVII. ÉVFOLYAM.

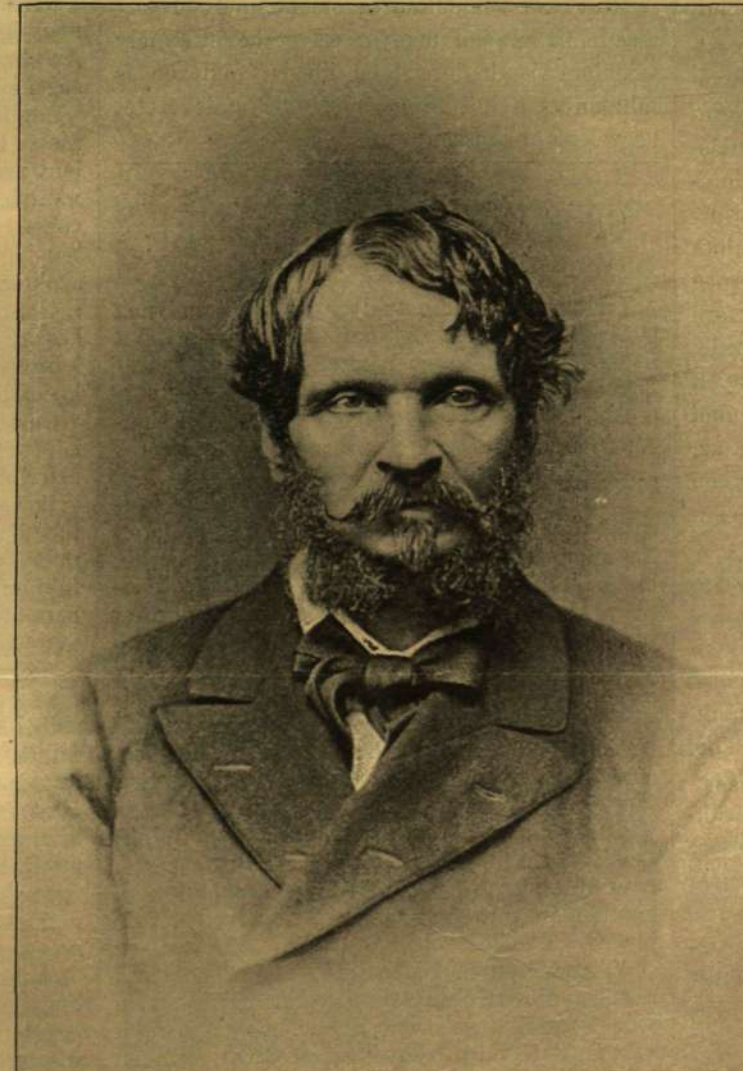
Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 • Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 8 frt fél évre — 4 • Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK** egész évre 6 frt fél évre — 3 • Kétféle előfizetéseshez a postai megkötözött viteldij is csatolandó

GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

1823—1890.
 MIRE hetek óta minden magyar ember remegve gondolt: bekövetkezett. Gróf Andrassy Gyula, Magyarország és a monarchia újabb történetének egyik legnagyobb alakja, volt miniszterelnök és külügyminiszter, e hó 18-ának reggelén 3 órakor, — tehát ugyanazon a napon, melyen 23 évvel ezelőtt magyar miniszterelnöknek nevezte ki a király, — Volszében, a hová kinjaira enyhülést keresni ment, hosszantartó, fájdalmas szenvedés után megszűnt élni.

alapjait, sikereinek föltételeit. Ő csak alkotmányos levegőben nőhetett oly nagyra, a minőre nőtt. Csakhogy mikor a küzdőre lépett, az az éltető, az az erőt nevelő levegő nem volt meg minálunk. Azt kellett mindennek előtt előteremteni.
 Hogy e nagy és nehéz munkában minő szerepet

nyen építeni, mint épen ő. Az uralkodó bizalmas a törvényhozás többségének ragaszkodása lón jutalma érte, olyan tényezők, melyek nélkül hiába lett volna minden erőfeszítése.
 Így, hogy kivirta, nem volt hiába való. Sulya, jelentősége lón általuk tevékenységének, olyan, mely az ország határain tul is elemi erővel érezteté hatását s befolyást nyitott neki a világtörténeti alakulások intézésébe is. Voltak kétségkívül ő nála nagyobb elmék, de azok hatása e kis ország határai közé szorított. Évszázadokig kelle várni, míg Magyarországnak oly fia született, a ki nem csupán hazája, de a világrész történetében is elsőrangú szereplő lehetett. S e férfit Andrassy Gyulában adta meg nekünk a gondviselés.

Ellinger Ede fényképe a legutóbbi évekből.
GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

És nagy szerencse, hogy épen ő benne. Esett volna választása más férfira, a kiből a családi hagyomány, az ifjúkori nevelés, a közpályán való első szereplés s ezek folytán egész jelleme, gondolkozása, érzülete nem jgyez el örökre és megváltozhatatlanul magyarnak és hazafinak, a kiből kissé gyöngébben van kifejlődve a faji érzet, a nemzetéhez és annak vágyakozásaihoz való ragaszkodás: azon a polezon, melyre utóbb az uralkodó bizodalma hívta, a hol az egész monarchia nevében és érdekében kellett alakítania ennek a kühatalmakhoz való vonatkozásait, — bizony ki tudja, nem feledkezett volna-e meg kicsiny hazájáról, annak életbe vágó érdekeiről s nem teremtett volna-e olyan helyzetet, melynek súlyát utóbb hazája sanylette volna meg.

Andrassy azon a polezon is megmaradt magyarnak, megmaradt hazafinak. Nem mintha nem birta volna egészében belátni a most elébe táruló szelesebb tevékenységi kört, hanem azért, mivel nagyon is élesen látta be, a mi iránt elődei évszázadok óta vakok voltak, hogy ez állás nagy földadatai csak akkor lesznek sikeresen megoldhatók, ha nem hagyatnak tekinteten kívül Magyarország igaz érdekei, hanem a külügyek intézésében is megnyerik a magyar érdekek azt a tekintetbevételt, melyet Magyarország

repe volt, azt már följegyezte a történelem. Senki, Deák Ferenczen kívül, nem igényelhet alkotó részt abból az érdemből, hogy Magyarország visszavirta alkotmányának azon talpköveit, melyeket a tovább építés viselésére a nemzet többsége elég szilárdnak tartott. És senki a visszanyert alapon nem sietett oly serével, hogy az már följegyezte a történelem. Senki, Deák Ferenczen kívül, nem igényelhet alkotó részt abból az érdemből, hogy Magyarország visszavirta alkotmányának azon talpköveit, melyeket a tovább építés viselésére a nemzet többsége elég szilárdnak tartott. És senki a visszanyert alapon nem sietett oly serével, hogy az már följegyezte a történelem.

Pserhofer J.-féle

gyógyszertár Bécsben,
 Singerstrasse 15. „Zum goldenen Reichsapfel“.
 Vértisztító labdacsook eselőtt egyetemes labdacsook neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacsook csodás hatásukat fényesen bizonyították.
 Évtizedek óta ezen labdacsook általában igen él vannak terjedve, számtalan orvos rendelii azokat, s alig akad család, melyben kitünő háziszerből ne volna egy kis készlet.
 1 doboz 15 labdacsoval 21 kr., 1 tekercs 6 dobozzal 1 frt 5 kr., bérmentetlen utánvét mellett megküldéssel 1 frt 10 kr.
 A pénz előleges beküldése mellett, bérmentes megküldéssel együtt 1 tekercs labdacso 1 frt 25 kr., 2 tekercs 2 frt 30 kr., 3 tekercs 3 frt 35 kr., 4 tekercs 4 frt 40 kr., 5 tekercs 5 frt 20 kr., 10 tekercs 9 frt 20 kr. (1 tekercsnél kevesebb nem küldetik szét.)
 Kéretik határozottan Pserhofer J.-féle vértisztító labdacsokat kérni s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban látható Pserhofer J. névalírással el legyen látva és pedig veres nyomásban.

- Fagy-balzsam,** Pserhofer J.-től 1 tégely 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.
  - Keskeny utifü-nedv,** hurut, rekedtség, görszköhögés stb. ellen. 1 palacs 50 kr.
  - Amerikai köszvény-kenőcs,** 1 frt 20 kr.
  - Por lábizzadás ellen.** Egy doboz ára 50 kr., bérmentes megküldés mellett 75 kr.
  - Golyva-balzsam,** 1 üvegese 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.
  - Élet-essencia (prágai cseppek),** megromlott gyomor, rossz emésztés ellen. Egy üvegese 22 kr.
  - Angol csoda-balzsam,** 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.
  - Fiaker-por,** köhögés stb. ellen. 1 dobozzal 35 kr., bérmentes megküldéssel 50 kr.
  - Tannochinin-hajkenőcs,** Pserhofer J.-től; a legjobb hajnöveztő szer, 1 szelence 2 frt.
  - Egyetemes tapasz,** STEUDEL tanártól, sebek, daganatok stb. ellen jónak bizonyult háziszer. Egy tégely 50 kr., bérmentes megküldéssel 75 kr.
  - Egyetemes tisztító só,** BULLRICH A. W.-től. Kitünő háziszer megsvart emésztés és minden következményei ellen. Egy csomag ára 1 frt.
- Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetett bel- és külföldi gyógyászati különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg rak-táron nem levő czikk kívánatra pontosan s legutányosabban beszereztetik.
 Postai küldemények az összeg beküldése, nagyobb megrendeléseknél utánvétél mellett is, a leggyorsabban eszközöltetnek.
 A pénz előleges beküldése mellett (legzészerűben postautalvány mellett), a viteldij sokkal kevesebbe kerül, mint az utánvétél mellett való küldésnél.
 A legtöbb elősorolt specialitás kapható Budapesten, **TÖRÖK JOZSEF** gyógyszer-tárban, király-utcza 12. sz.

MÜLLER LAJOS SZABADALMA.

Ép tagok, délcseg termet az egészség fentartói, különösen rövidlátóknak.
Fontos szülőknek!
 Hogy az általánosan megrögzött görbült magatartás, testi kinövés a gyermekeknek egyzer és mindenkorra megszüntessenek, ajánlom az én 45 éves tanulmányom eredményét, az általam föltalált s már több államban szabadalmazott, orvosi tekintélyek által kitünően elismert testgyógyító készülékemet, minden oly tisztelt családnak, intézeteknek és iskoláknak, a hol gyermekneveléssel foglalkoznak. **A készülék egy szék és asztalból áll** és ugy van alkotva, hogy annak használata a gyermek részéről megrögzötést nem kíván, a kitünő eredmény ellenben biztos, a készüléket rendszeren használva. A gyermek növése ugyan nes leendő s a görbülő gyermek kiegyenesedik. — Védjeggyel ellátott találmányom bármikor megtekinthető Budapesten a feltaláló Müller Lajos lakásán, kerepesi ut 14. I. emelet és Fischer Péter és társánál hatvani utcza, ugyane helyeken a készülék meg is rendelhető. Leírások kívánatra ingyen küldetnek. A t. cz. szülők kéretnek a fenti bajban sanyilódó gyermekeik társaságában megtekinteni a készüléket, hogy már a legelső próbán meggyőződhesse nek találmányom kitünő s rögtön ható czelszerűségéről.
 Tisztelettel **Müller Lajos, táncztanár,**
 Mária Valéria fűherczegnő volt oktatója.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható
TOLDI.
 KÖLTŐI ELBESZÉLÉS.
 IRTA **ARANY JÁNOS.**
 NYELVI ÉS TÁRGYI BŐ MAGYARÁZATOKKAL
 ELLÁTTA **LEHR ALBERT.**
 Második változatlan kiadás.
 Ára füzve 2 frt.

sulya, jelentősége a monarchiában joggal követelhet.

Tudta Andrassy jól, hogy a Habsburgok megingott hatalma épen Magyarország sulya és jelentősége által nyerte vissza alapjait, hogy ezek által jutott még nagyobb tekintélyhez, mint a minövel birtak bármikor azelőtt. Csak igazságosan a s a monarchia érdekében szintugy állónak tekinthette tehát az oly külügyi politikát, mely alkalmasnak mutatkozott egyuttal arra is, hogy most viszont a Habsburgok tekintélyével is erősítse Magyarországot sulyát és jelentőségét s ne kövessen olyan irányzatot, a mely mellett azok csorbát szenvednének.

Hogy Ausztriának ne legyen keresni valója nyugat felé, a német szövetségben, a melyre támaszkodva Magyarországot elnyomhatja, — az első sorban magyar érdek vala. Ebből kifolyólag magyar érdek volt, hogy a dualisztikus alapra fektetett monarchia keresse megszilárdulását legelőször a saját határain belül s itt fejtsse ki és növelje meg erőforrásait. Ez is inkább vala magyar érdek, mert Magyarország volt addig a mostohább gyermek, az elmaradottabb s így a gyorsabb haladásra az osztrák tartományoknál inkább utalt ország.

De első sorban magyar érdek volt az is, hogy a monarchia nyugatról kelet felé fordítsa a tekintetét, mert ha valahonnan, onnan fenyegethet veszedelem és ha valahol, ott nyílik befolyásunknak tér, kivitelünknek piac, kereskedelmünknek jövő. A kelet még minálunk is jobban elmaradt, ott még a mi iparunk is dominálhat, inkább mint másoké, mert mi vagyunk hozzá földrajzilag a legközelebb, mi vagyunk hivatva oda vinni a polgárosultság áldásait s ott magunknak az oldalról is védő bástyákat emelni.

És első sorban magyar érdek vala, hogy Ausztriának ne juthasson többé eszébe visszahúzóztatását kísérni meg a nyugaton elvesztett pozíciójának, a mi ellen legjobb, legbiztosabb alakulásnak egy egységes és hatalmas német birodalomnak megalkapítása mutatkozott. Itt volt az az érintkezési pont Magyarország és a német birodalom érdekei között, melyet osztrák államférfiu meg nem láthatott, de melynek a magyar államférfiu előtt azonnal föl kelle tünnie s fölismernie, hogy mily nagy érdeke a magyarnak egy olyan Németország, mely Ausztriát kirekeszti magából s viszont mily nagy érdeke Németországnak az, hogy itt egy olyan monarchia legyen, melyben az önállóságát feltű Magyarországnak döntő sulya van.

Ime a sarkpontjai annak a külügyi politikának, melyet gróf Andrassy Gyula inaugurált s mely konkrét eredményeiben a berlini kongresszuson a muszka balkáni terjeszkedésének Európa segítségével megállítására, monarchiánknak ugyanott s ugyancsak Európa megbízásából állásfoglalására s végül az európai béke leg-hatalmasabb biztosítékának, a német-osztrák-magyar szövetségi szerződésnek megkötésére vezetett. Az egész világrészt érdeklő, európai alkotások ezek bizonynyal, egy-egy trophaeum, melyben minden hatalmasságnak ott vannak a jelvényei. De e jelvények között előkelő helyen ott leng a magyar trikolor, melynek eddigelé nem volt helye e jelvények között, s melyet a gróf Andrassy Gyula erős és szerencsés keze tűzött oda levehetlenül.

S ezzel be is fejezte misszióját. Helyet biztosított hazájának az európai diplomácia kerek asztalánál, kivívta, hogy a hatalmak Magyarországot tényezőnek nézzék s többé, hacsak maga nem játsza el tekintélyét, ne ignorálhassák. Többet nem tehetett s ez is mesés dolognak látszik, ha meggondoljuk, mily végtelen messziségről kelle megindulnia, hogy ehhez a célhoz eljuthasson. Nehéz küzdésébe került. De ez a küzdés

megszerezte számára a világ leghatalmasabb uralkodóinak, legelső államférfiainak tiszteletét, barátságát, a kitüntetések mindazon nemét, melyet a diplomáciai pálya megadhat s megszerzte neki a történelem elismerését.

S midőn mindezt bírta, hazajött egyszerű magyar főurnak, a ki többé elkelő szerepre sem vágyik s csak akkor emeli föl szavát, ha veszélyeztetve látja alkotásai valamelyikét.

Ekkor attól sem riad vissza, hogy opozícióba lépjen azokkal, a kik az ügyeket szerinte nem helyes irányban vezetik, mint a hogy azt a megszállott tartományok kérdésében a delegációban tevő. Más egyebekben mindig őszinte hűséggel támogatja utódjait itt benn a hazában év kívül azon. Egy pozícióját hivatalától megválása után sem adja föl. Megtartja azt a fóladat, hogy a nemzet és trón között mint magánember is közvetítsen, s mint egy politikai ellenfele mondja, a trón előtt palástolást nem ismerő nyíltsággal tárja föl az ország kérelmeit, óhajtásait, panaszait, s fölhasználván azt a tekintélyt, melyet királyánál élvez, megvédi a nemzet jogait, rámutatva a veszélyekre, melyek a nemzet érzelmeinek megsértéséből, melyek a király és nemzet közötti bizalom megingásából eredhetnek. Igaz, nagyon igaz, hogy az a hely, melyet ő e téren elfoglalt, utána kitöltetlen marad.

Andrassy érdemeit egészükben méltányolni nem lehet sem e helyen, sem a jelen pillanat fóladata. A történet könyve fogja államférfiu alakját méltóképen megörökíteni, a mint külső alakját megörökítendi az a szobor, melyet emlékének a nemzet, a törvényhozás elhatározásából, emelni fog.

Most csak a fájdalom érzete az, mely elvesztése fölött minden magyar szívet betölt s mely fájdalom visszhangra talál idegen földekben is mindenütt, a hol Andrassy Gyula emlékezetét kegyeletes rokonszenvvel őrizik.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA ÉLETE.

1823—1890.

Tüneményeszerű életpálya volt az, melynek gyászós vége most oly mély bánattal tölti el a nemzetet. Egy a magyar közéletben már századok óta történeti szerepet vitt nemzetiség sárjának élete, a ki föltülemelkedve őseinek dicsőségén, nem hogy azoktól nyerne, de rájuk is ő áraszt fényt s velök együtt egész nemzetére.

Csik-szentkirályi és krasznahorkai gróf Andrassy Gyula 1823 márczius 8-án született Zemplénmegyében az Andrassy-család idősebb, betleri ágából, gróf Andrassy Károlynak Szapáry Etelek grófnővel kötött házasságából mint harmadik gyermek és második fiu. Legidősebb testvére leány volt. Klementina grófnő, a ki igen ifjan, tizenhat éves korában hunyt el. Testvérébátja Manó, testvéreöccse Aladár gróf, a kik együtt növekedtek Gyulával, Peregrini Eleknek, a kitűnő paedagógusnak vezetésé alatt, teljesen magyar szellemben. Elvégezzen középiskolai és jogi tanulmányait, nagyobb külföldi utra indult, beutazván Német-, Francia és Spanyolországot, nem különben Angliát, mely utazásaiban nem kis előnyére volt mind e nemzetek nyelveiben való jártassága.

Visszatérvén hazájába, 1847-ben a pozsonyi országgyűlésen Zemplénmegyének egyik követé volt, s mint a szabadelvű ellenzék tagja részt vett az 1848-iki törvényalkotásában, minden kérdésben a szabadság és haladás zászlói alatt küzdvén.

1848-ban az első magyar független miniszterium által Zemplénmegye főispáni méltóságára nevezetvén ki, később, az ősi főispánok módjára, kardot kötött, a megyéje önkéntes zászlóját vezeté, s résztvett a schwechati ütközetben. Majd szervezte a zempléni népfölkelést, s maga is harcolt Moornál Perczel Mór oldalán.

1849. elején követvén a Windischgrätz hadai elől Debreczenbe vonult kormányt, követi rangban, különös küldetéssel Konstantinápolyba utazott, a hol a világi fegyverletétel idejéig

eljárta megbízatásában. Később, mint itthon haditörvényszékelig elítelt menekvő, Párisba tette át lakását, s ott összekötésbe tevén magát a francia nevezetes államférfiakkal, egyike lett azon buzgó hazafiaknak, kiknek köszönhetjük, hogy irodalmi működésük és személyes érintkezésük által a külföldet hazánk viszonyainak mielőletről felvilágosították. Czikkei, a melyek a francia lapokban Magyarországról megjelentek, mindenfelé föltűnést keltettek.

Nyolcz esztendő töltött száműzetésben s ez idő alatt kelt egybe Párisban Malomvizi gróf Kendeffy Katinkával. Édes anyja közbenjárására 1859-ben amnesztált nyervén, hazájába tért, de közéleti szerepet nem vállalt s a báró Vay Miklós által neki 1860 őszén följánlott főispáni állást oly módon utasította vissza, melynek félreismerhetetlen volt az a célzata, hogy ott fönn demonstrációznak, lenn pedig irányadásnak vétsék. Ez már akkor a csakhamar nagyobb arányokban is megindult azon politikai akcióhoz tartozott, melynek célja az alkotmány elismertése s visszaállítása volt.

A mit a hazafiak vártak, bár ekkor még csak rövid időre, bekövetkezett. Az országgyűlés 1861-ben összeült s azon Andrassy mint Zemplén egyik kerületének képviselője jelent meg. s itt az alkotmányt követelő följárat vitában tartott hatalmas szónoklatok között az övé volt a legjelentékenyebbek s legszemlembesebbek egyike, mely a közfigyelmet azonnal fordította s őt a közel jövő számára jegyezte el.

1861 május 23-án tartá e beszédét, melynek alapeszméje volt: «Mit kívánunk mi?» «Törvényes szentesített jogainkat: sem többet, sem kevesebbet. Többet kívánni nem akarunk, kevesebbet elfogadunk nem lehet.»

A monarchia belügyi helyzetét a külföld irányában így értelmezé: «Európát nem az érdeklő: hogy a februári patens érvényre fog-e jutni, vagy nem? hanem az: hogy lehet-e alkotmányos és szabad az osztrák birodalom azon új alapon, melyre azt állítani szándékoznak?»

Ezen államférfiu eszmékben gazdag beszéd nagy hatást keltett az egész országban, s gróf Andrassy egyszerre Magyarország vezéregyéniségei közé emelkedett.

Az 1865-re összehívott országgyűlésnek Andrassy Gyula Deák után már kétségkívül legjelentékenyebb egyénisége volt. A képviselőház másodelnökévé választotta. Hogy Deákkal, Eötvössel, Lónyayval ő vette kezébe az 1866 végén tényleg megindult kiegyezési tárgyalásokat, hogy azokban magyar részről Deák mellett ő játszotta a vezérszerepet, sőt hogy mint a kiegyezési előkészítő 67 es bizottság elnöke egyes lényeges kérdésekben, mint például a delegációk szerkezetében, mely Deákkal szemben is keresztül-vitte a maga eszméjét s hogy a kiegyezés volta-képi végrehajtója ő vala, — eléggé ismert és közeli dolog. Csak az előzmények szükségképi követezése volt tehát, hogy a részben visszaállított új alkotmányos alapon ő bizott meg a kormány megalakításával s hogy az 1867 június 8-iki emlékezetes napon a nádor helyettesítésében ő tette fel I. Ferencz József császár fejére a magyar királyi koronát.

Gr. Andrassy Gyula — mint tudjuk — a miniszterelnöki tárca mellett a honvédelmit is viselte. Mennyire ismerhette az ő magyar népet, midőn azzal kezdte szereplését, hogy visszaállította a honvédség intézményét, s hogy a nemzet által följánlott koronázási ajándékot a király által az 1848—49-iki honvédek özvegyeinek és árváinak ajánlatta vissza. Nemcsak a nemzet egy sajtó sebére öntött ez által balzsamot, hanem a kiegyezés őszinteségének is bemutatva vele egy ékesen szóló dokumentumát.

A kiegyezési törvény azon rendelkezése, hogy a külügyek a magyar kormánnyal való egyetértéssel vezettetessenek, Andrassy Gyula miniszterelnöksége alatt nem volt írott malusz. Csakhamar érezhetővé lőn, hogy érvényesíteni tudja a törvényadta befolyást, s hogy Magyarország ezekben tényezőnek van elismerve. Nem is egyszer szállongott annak hire, hogy ő lesz Beust utódja a külügyben. E híresztelésnek elég tápot adott az a kiváló bizalom, melylyel ő felsége kitüntette, különösen midőn Párisba, a világkiállítás meglátogatása végett 1867-ben, majd Szent-Pétervárra, aztán Egyiptomba a Szevaszatorna megnyitására 1869-ben tett útjára a magyar miniszterelnökkel kísértette el magát. E bizalmas viszony tette lehetővé, hogy Andrassy gróf az 1870-ben kitört német-francia háboru

idején Magyarország teljes sulyát vethette a labá a hatalmas osztrák revanche-politikusokkal s magával Beusttal szemben a semlegesség mellett.

Andrassy már jóformán versenytárs nélküli tekintély számba ment, mikor Ausztriában a Hohenwarth-miniszterium oly utnak látszott indulni, mely nemcsak az 1867-ben alkotott dualizmust, hanem az egész monarchiát is fenyegette s Andrassy az irányadó köröket a veszélyre figyelmeztette. A figyelmeztetés az osztrák kormány bukását vonta maga után, melyre nemsokára Beust lemondása következett.

1871 november 14-én nevezte ki ő felsége Andrassyt a külügyek s egyuttal az uralkodóház miniszterévé. Mióta a Habsburg-ház lett Magyarországnak is az uralkodó-háza, ez volt az első eset, hogy magyar ember ilyen állást foglaljon el a korona tanácsában.

Külügyminisztersége oly időre esett, mely Európára föltűte válságosnak volt mondható. A szerb-török, majd az orosz-török háboru kemény próbára tették államférfiu képességeit. Valóságos szirtek és örvények között kellett az állam hajóját vezetnie. Hogy az orosz fegyverek által kierőszakolt s a san-stefanoi békében formulázott vívmányok tulságainak leszállítására az európai diplomáciát Berlinben kongresszusba gyűjtésére azon egyetértő megállapodást létrehozni sikerült, olyan érdeme, mely államférfiu szerencséséjét közmondásossá tette.

Még nagyobb jelentőségű az a változás, mely a nemzetközi vonatkozásokban nyugat felé, ő nélkül aligha jött volna létre valaha. Egy oly hatalommal, mely ellenünk még csak az imént diadalmas háborut viselt, baráti viszonyt, benső szövetséget tenni lehetővé, bizony nem lehetett könnyű feladat. Nehezen ment ez ő neki is. De sikerült. A szövetség monarchiánk és a német birodalom között, mely a béke oly hatalmas védváraának bizonyult, 1879 október 7-én létre jött és a szerződés aláíratott.

Andrassy Gyula, mintha érezte volna, hogy a német szövetség biztosításánál a monarchiának nagyobb szolgálatot már alig tehet, még aznap lemondott, melyen a szerződést aláírta.

Az október 8-iki kelettel jelent meg a királyi kézirat, mely Andrassyt elbocsátotta. Az okirat a magyar hivatalos lap szövege szerint következőleg hangzott:

«Kedves gróf Andrassy! Ha teljesítem — bár vonakodva és sajnálattal — házam és a külügyek miniszterének hivatalától felmentése iránti kérelmet, szolgáljon ez annak bizonyítékul, mily nagy becsét tulajdonított egészsége fentartásának. Ön a legeseményesebb és a legemlékezetesebb korszakok egyikében sulyos felelősség terhét évekig bátorsággal, erővel és sikerrel viselte és teljesen jogosult megnyugvással válhatik meg oly tevékenységi tétől, melyen a monarchiának és házának a legkiválóbb szolgálatokat tette. Lelepesét azonban nem tekintem államférfiu működése befejezésének; sőt személyem iránti hódolata s önfeláldozó odaadása, melylyel azt tanusította, inkább arról keselkednek, hogy legkésőbbesében fogja felhívásom követni, valahányszor és akármily terven venném ismét igénybe kiprobatolt szolgálatait. Legteljesebb bizalom ép ugy biztosítva marad önnek, mint leghalásb elismerésem. Kelt Bécsben, 1879 évi október 8-án. Ferencz József, k. k.»

Andrassy haza térvén nem vállalt többé képviselői mandátumot, hanem elfoglalta helyét a főrendiházban. Politikai pályája zárorokvét a főrendiház egyesült bizottságában 1889 április hó 5-én elmondott nagy beszéde képezi. A véderő-törvényhez szólott a gróf s beszéde, melylyel határozott állást foglalt az önálló magyar hadsereg ellen, soká foglalkoztatta a politikai világot. Ekkor már beteg volt. Nagy beszéde a plenumnak volt szánva, de gyengélkedő állapotában nem teheté ki magát a teljes ülésel járó izgalomnak s így a bizottságban mondta el a teljes két óráig tartó beszédét. Előző gróf Andrassy Gyula folytat betegekedett s a hírek, melyek betegségéről a nyilvánosság elé kerültek, nem egyszer ejtették aggodásba a magyar közéletet. A nyarat Tisza-Dobon töltötte családja körében, az ősz elején költözött fel budai palotájába, s ekkor olyan kedvezőnek látszott a gróf egészségi állapota, hogy orvosai, hozzátartozói minden jót reméltek. Hat héttel ezelőtti orvosi tanácsára Voloszába utazott, hol a remélt gyógyulás helyett napról-napra aggasztóbbá vált állapota, s itt következett be a katasztrófa, mely hazánk s a monarchia újabb történetében ez annyira nevezetes életpályának véget vetett.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA MINT KATONA.

— Egy 1848—9-iki honvédtiszt följegyzései. —

Midőn Andrassy Gyula gróf az 1867-iki kiegyezés után honvédezeredesi rangját újra érvényesítette, kétes jóakarói a többek közt azzal állottak elő, hogy Andrassy soha puskaopt nem szagolt, legfeljebb a parádés katonák számára szaporíthatja.

Ennek ellenében a magam részéről két esetet említek fel, mely arról tesz tanúságot, hogy Andrassy Gyula mint katona is bátor, hűségvéri ember volt, ki csakugyan nem ijedt meg a maga árnyékától.

A schwechati ütközet előtti napon az ezredbeli szakaszok szolgáltatták az úgynevezett tábori őrséget, melynek főfeladata abból állott, hogy a táborhelyről kellő írásbeli igazolvány nélkül senkit ki ne bocsásson. E szigorú rendszabályra már azon okból is nagy szükség volt, mivel a nemzetőrségi és egyéb önkéntes csapatok legénysége nem vette szigorúan a zászlóhoz való tartást, hanem, ha szeret tehetné, szívesen betért valahova egy-két pohár borra a táboron kívül, és édes-keveset törődött azzal, ha az alatt riadót fujtak vagy doboltak.

A kaiser-ebersdorfi nagy templom tornyában délre harangoztak, midőn felsőbb parancsra egy szál trombitással a háttam mögött a tábori őrségek szemléjére indultam. Az országút melletti régi kalvária mögött egy nemzetőrségi törzstiszt poroszkált felém, telivér angol kanczán.

— Ugyan kérem egy szóra, — szólított meg a törzstiszt, miután magamat szabályszerűleg bemutatattam. — Én Andrassy Gyula ezredes, a zempléni önkéntes zászlóalj parancsnoka vagyok. Embereim ott táboroznak a tüzérség mögött; nagyon vigan vannak, attól tartok, hogy a kelle-ténél többet öntenek fel a garatra, mikor aztán senki sem bír velük. Legyen szíves intézkedni, hogy innen ki ne mehessenek, még engedély-lyel sem.

Noha ilyesmit fölfebb kellett volna jelentenem, mégis teljesítettem az ezredes kívánságát, és a legközelebbi őrszemek keményen meghagytam, hogy a zempléni zászlóaljól egy árva lelket se bocsássanak keresztül, ha tíz passzirsájnya lenne is.

Másnap reánk virradt a schwechati ütközet. A rémitő zürzavarban, mely már az első felőrában keletkezett, midőn a nemzetőrségi csapatok nyakraforó nem a legszebb rendben iparkodtak hátrafelé, ezredemnek első osztálya a bal szárnyon meglehetősen kitett állásban működő két üteg fedezetlen rendeltetett. Az osztály tört szakaszokban, gyors ügetésben megkerülte a soredbeli gyalogság oszlopát, és nemsokára már a kérdéses ütegek mögött foglalt helyet.

A sűrű ágyufüst miatt nem vehettem ki, mi-féle gyalogság áll tőlünk jobbra, hanem annál inkább hallottam az illető parancsnok hangját, ki embereit erélyes szavakkal kitartásra biztatta.

Ámde az osztrák tizenkét fontosok nagyon sűrűen járhattak, mert egyszerre csak mellettünk terem a gyalogsági tömeg és pedig a zempléni önkéntesek, élükön gróf Andrassy Gyula ezredessel.

— Jobbra át, gyorslépést indulj!

És az emberek, ha nem is valami különös pontossággal, de azért elég gyorsan ezredesük után iramodtak, ki mellett az osztrák ágyugolyók hosszu barázdákat hasítottak a gypen. Andrassy ideges lovát megfékezve, úgy léptetett emberei előtt, mintha szemlére indult volna velük.

Sokan estek el közülök, de a többi ment előre, szembe a halállal.

Harmadnapra Pozsonyban láttam Andrassy ezredet, ki rőtön rém ismert.

— No lássa — mondá — a fiuk nem viselték magukat rosszul; sok jó vér van bennük, hanem azt akarják, hogy jó példát lássanak maguk előtt.

1849 január 7-én a pesti nemzeti színház zsufoltság meglött osztrák tisztekkel, kik akkoriban a győzelmes hadjárat végét látták már maguk előtt.

Egy baloldali földszinti páholyban egy magyar katonatiszt ült, ki látesővével nyugodtan nézegette a közönséget. Az osztrák tisztek eleinte azt hitték, hogy ez Pálffy Mór gróf huszár ezredes, ki Windischgrätz herceg kíséretéhez tartozott, de miután Pálffy az udvari páholy mellett látták, mindenki az ismeretlen huszár-tiszt iránt érdeklődött. Ez azonban észrevette a veszedelmes mozgást, és páholyából nyom nélkül eltűnt.

Utóbb kitudódott, hogy ama huszár-tiszt gróf Andrassy Gyula volt, ki személyesen akart az ellenség bevonulásáról meggyőződni. Lepokróczozott paripáját egy lámpásos fiu járatta fel és alá a színház előtt, s mire a tisztek kiszaladtak, Andrassy Gyula a kerepesi-uton végig vágatva, a vámbáz sorompón átugratott. Hatvanba érve, a honvédekkel riadót doboltatott, s tudtukra adta, hogy az osztrákok már utban vannak Aszód, Gödöllő és Hatvan felé.

Szolnokon, hova Andrassy Hatvanból még idejekorán elért, a magyar csapatok nem a legjobb rendben lehettek, mert a Pestről odavonuló ellenség mozdulatairól csakis Andrassy hozott biztos hírt, mire aztán a szükséges intézkedések hamarjában megtették.

Az ottani sóháznál alkalmazott hivatalnokok egyike, ki valamikor osztrák tiszt volt, és valószínűleg már előbb rossz fát tehetett a tűzre, a csekély pénzérti készlettel meg akart szólni. Az előőrsöknel azonban elfogatván, a katonai parancsnok őt, mint kémét, rövid uton fel akarta akasztatni.

Ez ellen Andrassy erélyesen felszólt. «Szükségtelen, — mondá a nemeslelkű gróf — a szomorú viszonyokat még ily fölösleges embertelenségekkel elmérgesíteni. Mutasson meg az osztrákoknak, hogy mi jobban tiszteljük az embriességet törvényét, mint ők.»

A czélba tett végrehajtás elmaradt, és utóbb csakugyan kitűnt, hogy az illető hivatalnok nem annyira rossz szándékból, mint inkább félelemből akart megszökni.

Szolnokon történt, hogy Andrassy egy magyar törzstiszttel a moóri és tétényi összecsapásokról beszélgetve, kijelentette, hogy ő sokkal többet várt volna a tisztektől, kik nem igen tartották fenn a rendet embereik között. Erre többen bele szóltak, és valami Gyergyan nevi százados azt találta mondani, hogy a rendtelenség mindig csak a nemzetőrség soraiban fordult elő. Miután azonban a zemplénmegyei nemzetőrség vitézségének hire már ide is eljutott, és Andrassy mint annak volt parancsnokát mutatta be magát, az egész tisztakar vállain hordta Andrassyt körül a táborban, hol a legénység ujongva üdvözölte.

Pozsonyban sokáig volt arról szó, hogy a fogásba esett osztrák tisztektől kettős számmal kellene a kiváltást követelni, vagyis minden osztrák tiszt helyett két honvédtiszt adjanak ki az osztrákok, ellenkező esetben pedig egyéb megtorlások lennének alkalmazandók.

Midőn Windischgrätz herceg felhívása megjelent, melyben a magyar seregben szolgáló minden tiszt arra köteleztetett, hogy 24 óra alatt az osztrák előőrsöknel jelentkezzenek, Andrassy azt indítványozta, hogy egy hasonló felhívás az osztrák seregben szolgáló magyar születésű tisztekhez is intéztesse, mi mindenesetre nagyobb hatást gyakorolna, mint holmi ügyetlen fenyegetések, melyektől oda át senki meg nem ijed.

Az indítvány Telesi tábornok ellenkezése folytán a haditanácsban még tárgyalás alá sem vétetett, és Moga azonfelül azt is kívánta, hogy Andrassy ezredes igaztás miatt kérdőre vonassék, a mi azonban szintén eljettett.

Utóbb nagyon is megbánták, hogy Andrassy helyes indítványát jobban fontolóra nem vették, mert nemcsak Pozsonyban, hanem utóbb Pesten is Vácson is sok bajt okozott a seregnek a két-élű felhívás. Késéget nem szenved, hogy Andrassy a hadseregnél sokkal nagyobb hasznára lett volna az úgynek, mint meddő küldetéseiben, melyeknek alig lehetett sikere kilátásuk.

Andrassy zászlóaljának tisztjei még most is lelkesedéssel emlékeznek meg egykori parancsnokukról, ki tevékenységük rövid tartama alatt megmutatta, hogy tetőtől talpig bátor és vitéz katona tud lenni.

VOLOSCA, AZ ADRIAI TENGER PARTJÁN (A HOL GRÓF ANDRÁSSY GYULA MEGHALT).

Háry Gyula rajza.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA BUDAI PALOTÁJÁBÓL: AZ ELFOGADÓ-TEREM.

Klász György fényképe után.

A TEREBESI KASTÉLY.

Fénykép után rajzolta Biczó Géza.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA BUDAI PALOTÁJÁBÓL: A DOLGOZÓ-SZOBA.

Klász György fényképe után.

Hohenlohe herceg. Gróf Moyn. Holstein. Dr. Busch. Sadullah bej.
Gróf Corti. Gróf St. Vallier. Gróf Bismarck H. Lord Odo Russel. Lord Salisbury.
Báró Haymerle. Gróf Launay. Waddington. Radovitz. Báró Oubril. Bucher Lothar. Karatheodorí pasa.
Gróf Károlyi. Gortsakov herceg. Beaconsfield lord. Gróf Andrassy. Bismarck herceg. Gróf Suvalov. Bülow. Mehemed Ali pasa.

AZ 1878-KI BERLINI KONGRESSZUS. — WERNER ANTAL FESTMÉNYE.

kotott. A legnagyobb fának üregében, melynek körülbélül 22 méter, van a vendéglő helyisége s előtte a kuszó növényekkel telt kertben társalgó és kávézó terem. Más üres fák bensejében háló szobák vannak, tükrökkel, mosdó szekrényekkel s más szükséges dolgokkal s a legtávolabb eső fa a pinczerek lakóhelye. Ily módon tekintélyes vendéglátó kerül ki, melyet nem kellett építeni s melyért bért sem kell fizetni, de a melyet mind a mellett különösége miatt igen sok vendég látogat meg.

* A Niagara-vizes vízének nagyságáról Gunning müncheni tanár azt számította ki, hogy, mivel a vizeséknél átlag félmillió köbméter víz hull le percenként, ez a víz nem egészen öt óra alatt annyira elboritná az 50 hektár nagyságú párisi Mars-mezőt,

feltéve, hogy az bekerítve volna, hogy az Eiffel-toronynak caucsa sem látszanék ki belőle.

* Palaestinában Krisztus kora óta soha sem lakott annyi zsidó, mint jelenleg. Összes számuk 42.000, körülbelül annyi, mint a hányan egykor a babyloni fogságból visszatértek.

* Háromezer éves katakombát fedeztek fel Nápoly mellett. A sírokban néhány meglehetősen ép csontváz volt s e mellett oly sok ép lámpa, hogy egy részével rögtön világitani is lehetett.

* A bőlények számát Észak-Amerikában még 20 évvel ezelőtt is mintegy 8 millióra tették. Jelenleg az Egyesült-államokban alig 550 él még, köztök 85 szabadon, 304 fogságban s mintegy 200 a kormány védelme alatt a Yellowstone-parkban. Montanától éjszakra angol területen szintén van bőlény,

de ezek számát sem lehet pár száznál többre becsülni.

* Hegymászás télen. Vállalkozó szellemű angol és amerikai hölgyek a múlt télen nagy utazásokat tettek a tyroli Alpsek vidékén s Olaszország határvidékén, nagyjából szánkával. A januári kedvező időjárás a társaságot hegymászásra is bírta s a Puszterthalban levő 8500 láb magasságú Dürnsteinra két nő és három ur két vezető segítségével felmásztott. A szép kilátást azonban csak részben élvezhették, mivel a dolomithegység éles körvonalát a hó elfedte. Lefelé jobbra apró szánkákon jöttek.

* A dohány hatóságok elleneszernek bizonyult Svájcban az influenza ellen. A szivar- és dohánygyárak munkásai közül senki sem kapta meg a betegséget, habár környezetükben nagyon u'alkodott.

A BERLINI KONGRESSZUS ELSŐ ÜLÉSE 1878 JUNIUS 13-ÁN.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA ÖSEIRŐL.

Az Andrassy-család eredete, mint nemesi családunk legtöbbjé, a regényes mondák és családi hagyományok homályába vész.

Annai bizonyos, hogy ősrégi székely család, a mely a családi hagyományok szerint eredetét egy *Andorás* nevű és magyar vezértől származtatja, a ki Szent István koronázása ünnepén Esztergomban az 1000-dik évben állítólag egy híres külföldi bajnokkal vívott meg s annak sisakos fejét s pánczélfödte jobb vállát egy csapással ketté hasította. Ennek emlékét őrizné megörökítve a család régi czimerében a kezében kivont kardot tartó vitéz s a koronát tartó két oroszlán.

A család leszármazása nem igazolható megbízható történeti okiratokkal egészen a XVI. század közepéig, a mennyiben a család régebbi iratai az Erdélyből kibujdosás idejében elvesztek s a család levéltára csak az utolsó 300 évből őrzé meg okleveleit.

A családalapító *Andorás* a hagyomány szerint a pogány Gyula helyett Erdély kormányzójává neveztetett volna ki Szt. István által 1002-ben. Harmadik fia és hivatalában utóda, *László*, terjeszté tovább a családot. *Simon* II. Endre kereszties hadjárataiban vett részt 1217-ben, mint az erdélyi székely hadak kapitánya s a szent földön a Tábor-hegyi ostromnál vezért el. *Zsigmond*, Nagy-Lajos alatt temesi al-bán, a nikápolyi csatában 1396-ban az első magyar-török ütközetben veszté életét. *Bertalan*, Hunyadi János harcainak egyik hőse; vitézül küzd Szendrő vára alatt (1441), Szent-Imrénél (1442), ő vágja le Mezdí béget, s maga a *Rigómezőn* (1448) hal

lal hozzák vissza Lengyelországból a bujdosó királynét és királyfit.

A díszes követségben, a mely Lembergbe megy a királynéért, a székelyek egyik küldöttéként *Andrassy Márton* szerepel.

A következő évben (1557) megkezdődik a

GRÓF ANDRÁSSY GYULA.
1861. évi fényképe után.

harcz a németek ellen. «Az lüfejeknek harmadrészt — olvassuk a Székely Krónikában — bocsáták ki Magyarországból Szőlös kastélyra; azt megvevük; volt hadnagyk Csikból *Andrasi Péter*, *Lázár János*.»

Andrassy Márton és *Péter* mindvégig híven ragaszkodtak Izabellához és fiához; hűségökben még akkor sem tántorodtak meg, midőn 1562. évben a székelyek fellázadnak a fejedelmi ház ellen. A folkelés leverésében az *Andrassyak* II. János király oldala mellett küzdenek. — *Péter* azonkívül is személyesen részt vesz II. János minden hadjárataiban, követségben jár a török udvarnál s egyéb országos ügyekben forgolódik. Hű szolgálataukért 1569-ben két királyi adománylevelet nyernek — apa és fiú — egyet a csikszentsimoni részjóságról, másat az egész Szent-Imréről és a szent-királyi 42 jobbágytelket tevő részjóságról.

Az *Andrassy-család* Szapolyay II. János halála (1571) után történetének válságos és forduló pontjához jutott. A fejedelmi trónért folytatott küzdelemben *Andrassy Péter*, mint a székelyek fővezére, *Békés Gáspár* pártjára állott, s a küzdelemmel nem hagyott fel akkor sem, midőn a trónt pártfogoltjának szerencsés vetélytársa, *Báthory István* nyerte és foglalta el.

Midőn az Erdélyből kiűldözött *Békés* császári segélyhaddal tért vissza Erdélybe, hogy a fejedelemséget *Báthory* kezéből fegyverrel csikarja ki: a régi szabadsálmítól és előjogaitól megfosztott székelység a trónkövetelő pártjára állott, mert *Békés* a régi székely szabadság visszaállításával kecsegtette őket.

Andrassy Péter volt az, a ki *Békés* ügyét a székelyek között leghathatósabban támogatta, a ki a székelyeket fegyverrel szőlítá s a ki Csik-székéből 2000 lovas élén s néhány száz gyaloggal jött ki a trónkövetelő segítségére.

Békés a székelyekbe vetette legfőbb reményességét s a mig *Andrassy* hozzá nem csatlakozott, nem akart *Báthoryval* megütközni. Azért vette útját *Tordáról* — nem a fejedelmi székely Gyulafejevárvár, hanem — a székely föld felé, *Maros-Vásárhely* irányában. Nyárádtónél (M.-Vásárhely szomszédságában) csatlakozott hozzá *Andrassy*, székelyeivel.

Békés most már a biztosra vett győzelem reményével fordult vissza, szemben fogadni az utána nyomuló fejedelmi hadat. *Szent-Pálnál* a *Maros* partján 1575 július 10-én történt a híres ütközet, a mely hivatva volt dönteni az erdélyi fejedelemség sorsa felett. Ha *Békés* győz — az *Andrassy*akra fényes sora várandott Erdély történetében; ha ellenben *Báthory*: az *Andrassy*oknak Erdélyben nincs többé maradásuk.

A TISZA-DOBI KASTÉLY.

Dörre Tivadar rajza.

Dörre Tivadar rajza.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA BUDAI PALOTÁJA.

* Ld. Szabó Károly: «A régi székelység» cz. műve 3. lap.

be! *Báthory* fényes hadvezéri tehetsége győzött *Békés* felett; nem segíthetett rajta *Andrassy* és székelyei vitézsége. A szentpáli veszteség földönfutóvá tette *Békés* s vele *Andrassy Péter*t, a kik Magyarországra, a kassai kapitány védőszárnyai alá menekültek. A győztes fejedelem fő- és jóságvesszésre ítélte őket s az *Andrassy* birtokok lefoglaltattak.

Andrassy Péter nem sokáig maradt hontalan bujdosó. Az elvesztett otthon helyett új hazát és munkatért talált Magyarországon. A császár-király, (a kinek érdekében harcolva vesztette el erdélyi javait) méltányolván hadi érdemeit, 1578-ban *Krasznahorka* várának kapitányságát bizta reá.

Krasznahorka vára Gömör, Szepes, Abauj-Torna összeszögellésénél, hadászati-lag fon os ponton feküdt s királyi végvárt képezett a füleki törökkel szemben. Mióta a vár (1565) a *Bebek György* kezéből kiragadtatt: értékes gyöngye volt a magyar koronának.

Ennek védelme bizatott most *Andrassyra*, a ki a várat emberül megvédelmezte.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA KEZEIRÁSA.

Gr. Andrássy Gyulának báró Eötvös Józsefhez 1870-ben írott egyik leveléből mutatjuk be az alábbi töredéket, mely feltünteti a nagy férfinak keze vonásait:

Handwritten text in Hungarian, likely a letter or document related to the subject of the article.

őhajtott intézkedéseket; a mérsékelt ellenzék körében pedig gr. Apponyi Albert ékes szavakban adózott az államférfiu emlékének.

Február 19-én az országgyűlés mindkét háza rendkívüli ülést tartott.

A képviselőházban a képviselők és a közönség nagy számmal jelent meg.

Péchy Tamás elnök így szól: Szívem sugallatát követve, s tudva azt is, hogy Magyarország és annak képviselőháza a hazafiai érdemek elismerése iránt mindenkor érzékkel szokott birni, már a mai napra ülést hirdettem. Ezután felkéri a miniszterelnököt, hogy tegye meg előterjesztéseit.

Tisza miniszterelnök nem kívánt ez alkalommal Andrássy érdemeiről szólni, melyek a történet lapjain fognak fényeskedni, hanem csak indítványt tett, hogy az ülések e hó 24-ikéig elnapoltassanak; a gyászoló családnak az elnök fejze ki a részvétet és a ház nevében tegyen koszorut a koporsóra. A február 21-iki beszentelésen a ház testületileg jelenik meg s küldöttség menjen Terebesre, ha ott lesz a temetés. Egyszermind törvényjavaslatot nyújtott be Andrássynak állítandó országos emlékről.

A törvényjavaslat rövid, s ennyiből áll: «Gróf Andrássy Gyulának a trón és a haza iránt szerzett érdemei elismerésül Budapesten államköltségen emlék állítandó. Ezen törvény végrehajtásával a miniszterium bizatik meg.»

Apponyi Albert gróf kijelenti, hogy a miniszterelnök összes indítványaihoz hozzájárul. (Általános helyeslés.)

Irányi Dániel szintén hozzájárul minden intézkedéshez, mely a végtisztesség megadására, valamint a gyászoló családnak kifejezendő részvétre vonatkozik; a mi azonban a benyújtott javaslatot illeti, arra nézve fentartja véleménynyilvánítását, akkora, ha az tárgyalatik. (Élénk helyeslés.)

Az elnök ezután határozatkép kihirdeti a miniszterelnök indítványait.

A főrendiház ülésén is nagy számmal jelentek meg a tagok.

Báró Vay Miklós elnök mély meghatottsággal elevenítette föl Andrássy nyilvános életének tetteit, különösen diplomáciai működésének befejezését, az osztrák-magyar és német szövetség megkötését. E szerencsésen létrejött eredményről bizalmas körökben örömet elmondta, hogy azzal biztosítva van egyelőre Európa békeje. Indítványozta, hogy az elhunyt emléke jegyzőkönyvileg örökíttessék meg, hogy a főrendiház koszorut tegyen le a ravatalra, részvétirátot intézzen az özvegyhez és a beszentelésen testületileg jelenjen meg. Ez indítványok elfogadtattak és ezzel az ülés véget ért.

Budapest főváros közgyűlése.

Febr. 20-án délután a főváros törvényhatósága rendkívüli közgyűlést tartott.

Ráth Károly főpolgármester emelkedett hangon mondta, hogy a hála érzelmei tették kötelességgé e közgyűlés egybehívását, mert gr. Andrássy nagy tevékenységéből Budapest emelésére is emlékeztetés rész jutott. Ezért a főváros a boldogult emléke iránt örök hálával tartozik.

Márkus József főjegyző terjesztette elő a tanács javaslatait, hogy Andrássy hamvainak épsétn a főváros díszes mauzoleumot a kerepesi-úti temetőben, ideiglenesen pedig a hült temetőt a Deák-mauzoleumban helyezze el, s mindenesetre kérje ki a család beleegyezését. Végül még azt indítványozta, hogy a törvényhatóság mondja ki, hogy kétséggel engedi át a kormány által állítandó emlékszobor számára a szükséges területet.

A főjegyző beszéde után Ráth Károly elnök jelenté, hogy felkérte a miniszterelnököt, intézzen táviratilag kérdést a dícsőült gróf családijához, vajjon beleegyeznek-e abba, hogy az elhunyt hamvait a fővárosban helyezze örök nyugalomra. A kormányelnök távirati felszólítására gróf Szapáry Gyula miniszter érkezett a családtagokkal, kik hálával fogadták a főváros ajánlatát, de nem egyeztetnek bele, mert a nagy halott hamvait a családi sírban helyezik örök nyugalomra. Az elnök ennél fogva indítványozta, hogy a tanács javaslatainak csakis utolsó pontját fogadják el, mely az emlékszoborra vonatkozik. Ez meg is történt és a tanácsot felhívták, hogy a boldogult emlékének méltó módon való megörökítése tárgyában újabb javaslatot terjeszsen elő.

A beszentelés Voloszában.

A temetés részleteit a gyászoló család állapította meg, s azok csak e hó 20-ikán váltak ismeretessé.

A holttest beszentelésére gr. Szapáry Gyula földművelési miniszter utazott le Fiuméba, s onnan gr. Zichy Ágost fumei kormányzóval a «Deli» yachton ment febr. 19-ikén Voloszába, a gyógyszerartásra. Kisérőtkben volt Jekelfalussy miniszteri tanácsos is. A fumei városi hatóság szintén testületileg vett részt a beszentelésen.

A voloscai Minach-villában a lehető egyszerű szerterattással szentelték be a hült temetet. A hely sem olyan, hogy nagyobb közönség gyülehet volna össze. A gyógyszerterattást a fumei temetkezési-intézet rendezte s a koszoruk számára külön kocsikról is gondoskodott. A beszentelés idejét csak kevesen tudták, de a kis városka lakosságából mégis sokan jelentek meg.

E hó 19-ikén délelőtt érkezett meg ő felsége adjutánya, Sachs korvette-kapitány, a királyi levelével. Busch udvari futár pedig a királyné koszoruját vitte el. Szintén ekkor érkezett Stefánia özvegy trónörökösé koszoruja.

Délután 3 órakor zárták le a díszes érezkoporsót. A beszentelést Zamlezec Vincze plébános teljesítette. Az egész szerterattás a halottas szobában ment végbe, s csakis a gyászoló család tagjai voltak jelen: az özvegy grófné, gyermekeivel: Tivadar és Gyula grófokkal, Ilona grófnóval (gr. Baththyány győri főispán neje); továbbá az elhunyt testvérei: Manó és Aladár grófok, s a család legközelebbi tagjai: gr. Andrássy Geza és Sándor, gr. Baththyány Lajos főispán, gr. Széchenyi Imre és Aladár, gr. Karácsonyi Jenő; aztán a magyar kormány részéről gr. Szapáry Gyula, és gr. Zichy Ágost nejevel. Az orvosok közül dr. Allmeyer és Rothkugler voltak jelen.

A beülőmozott koporsót négyes fogatu gyászkocsira helyezték; egy következő kocsin a koszorukat vitték. Csöndesen haladt a szomorú menet a legközelebbi vasuti állomáshoz, Matuglie-hez. A család tagjai a villában maradtak s csak este utaztak el Budapestre.

A holttest Budapestre érkezése.

Február 20-ikán délben érkezett Budapestre a déli-vasut budai indóházába a holttest. A vonattal, mely egy órányi időt késett, jött a gyászoló család is.

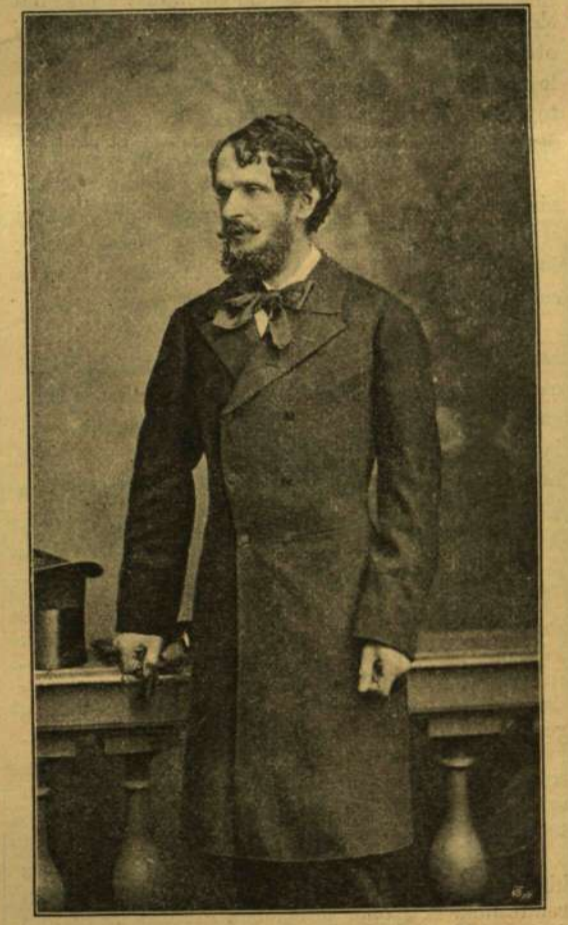
Már délelőtt nagyszámu közönség foglalta el az akadémia előtti tért, a lánchíd-főt, az alagut krisztónavárosi nyílását, a szinkór előtti teret, a déli vasutársaság budai pályaházához vivő uton pedig a szokottnál jóval sűrűbb volt a forgalom. Egymást érték a fogatok, a bérkocsik, melyek a vonattal érkeztek elé a vasúthoz mentek. A budai pályaudvar érkezési oldalán levő téren lovas és gyalogrendőrség volt felállítva, mintán a közönség mindinkább sűrűbben lepte el a pályaház környékét. A perronon is, hova csak belépti jeggyel lehetett jutni, nagyszámu közönség várakozott a külön vonatra, mely 10 óra 23 percz helyett tizenkettőfél órakor jött meg. A perronon egyszerre mély csend lett, a nagyszámu közönség mintegy ösztönszerűleg ezzel akarta kifejezni lelkét az elhunyt nagy férfin iránt. Néhány másodpercz alatt berobogott a vonat a pályaházba, melynek kijáratánál a közönség két oldalt sűrű sort állott. Először szállottak le a vonatról Szapáry Gyula gróf földművelésügyi miniszter, Jekelfalussy Lajos miniszteri tanácsos, gr. Zichy Ágost fumei kormányzó, dr. Allmeyer, Ciotta fumei polgármester, mivel Gellicseh és Thierry és több fumei polgár érkezett. Ezután néhány tengeremléki lelkész és több hírlapíró szállott le a vonatról. A következő kocsikból a család férfi tagjai léptek ki. A család női tagjai a kelenföldi állomáson, a vasuti összekötő-hídon a központi indóházba mentek. A gyászolók arcán nagyon meglátszottak az átélt izgalom és a bánat. A vonat közepészen, zárt teherkocsiban volt elhelyezve a koporsó. A kocsit a pályaház nárvába tolatták s a család tagjainak jelenlétében bontották fel. A pompás koszoruk közt egyszerű fehér szekrény feküdt, melybe a koporsó be volt csomagolva. A láda megpillantásakor az elhunyt fia, Tivadar és Gyula grófok hangosan zokogni kezdtek, s a közönségben is mély megindulás vett erőt. Miatán a rendőrfelügyelő és az állomásfőnök láttamozták a halottszállító-levelet, a koporsót a vagonból kiemelték, a készen álló zárt halottas kocsira tették s átszállították az akadémia palotájába. A nagyszámu koszorut külön kocsit vitte. A menetet a halottszállító kocsit nyitotta meg, mely mellett, a négy sarkon diszruhás lovasrendőrök haladtak, utána pedig két hintó, melyben a gyászoló család tagjai ültek. A menet a vérmező-úton, a budai országúton, a budai körúton, a Margit-hídon keresztül, a nádor-úton és az akadémia-úton érkezett az akadémia-palotáig. Az alaguton és a lánchíd-főnél a nagyszámu közönség sokáig, hiába várakozott a menetre, mely egészen más irányt vett.

A ravatal az akadémia palotájában.

Az akadémia palotájának előcsarnokában már minden el volt készítve a koporsó befogadására. A főbejárat komor díszet öltött. Az előcsarnok márványos falait és oszlopait fekete posztó borította. Itt-ott az Andrássy-család cimere. Egy-egy falkét gyönyörű babérbokrok takartak el; a délszaki növények különben bőven élénkíték a gyászos pompa egyhangú benyomását.

Magá a ravatal a középső két oszlopsor között állt, lépcsőzet nélkül, alig méternyi magasra. Körökörül hatalmas ezüst gyertyatartók mágas rendben. A ravatal négy sarkára négy hatalmas girandole-t helyeztek, mindenik közelében pedig egy-egy hat gyertyás kandalabert. A ravatal lábánál kis emelvényen a feszület s mellette az ezüst aspersorium, közvetlenül ez előtt bársony térdeplő azok számára, kik a halott lelki idvéért imádkozni akartak; két oldalt hosszú állványon két piros bársony párna az érdemelek számára. A ravataltól jobbra nagyobb imaszöly a családtagok számára.

Az akadémia épülete körül már 11 órakor nagy tömegben hullámozott a közönség alá s fel. Hogy a holttest leemelését az odátuduló közönség ne hátráltassa, a rendőrség közelelépését kellett igénybe

Koller Károly 1884. évi fényképe után. GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

venni. A halottas kocsit után magán fogat hajtattott, melyből az elhunyt két fia, Tivadar és Gyula grófok szálltak ki. Kivülök senki más nem kísérte a halottat a ravatalhoz.

Aztán leemelték a gyakorlatlan deszka szekrényt, melybe a koporsó helyezve volt s a kiváncsi közönség tolongása között vitték be az előcsarnokba. Ott lefejtették a faburkolatot s a pompás művi kettős érezkoporsót ráhelyezték a ravatalra.

A koporsó fedele zárva maradt. Az arcot többé nem lehetett látni. A koporsóra a királyné koszorúja volt helyezve, mely a voloscai ravatalt is díszítette. E koszorú alatt Stefánia özvegy trónörökösé rózsaszin koszoruja; hátul az akadémia hatalmas babérbokroszörűje; előtte a két oldalon József főherceg, Klotild főhercegnő, ifj. József Ágost főherceg koszorui, jobbra a főrendiház babérsája.

A temetésrendező még a díszítéssel voltak elfoglalva, mikor megjelent Tisza miniszterelnök gr. Andrássy Tivadar és Gyula kíséretében és megtekintette a ravatalt.

Délután 3 órakor nyitották föl az ajtókat. Márkor rendkívüli sokaság gyűlt össze a palota előtt. Kisebb csapatokban bocsátották be a közönséget. A jobb oldali kapun léphetek be s megkerülvén a ravatalt, a bal oldali kapun távoztak. Megállapodni nem volt szabad, nehogy tolongás támadjon.

A közönség levett kalappal lépett a sötét csarnokba s csöndesen vonult el a koporsó körül. Kivül folyton nagy tömeg állt.

Este 6 órakor zárták be a csarnokot, másnap reggel 8 órakor ismét megnyitották, s 11 óráig ismét megtekinthette a koporsót a közönség.

Előkészületek a temetésre.

Az országos gyásznak oly közvetlen és ünnepélyes kifejezése előre mutatták, hogy a temetés impozáns részvét közt fog végbemenni. Mindenki tudta, hogy megjelenik a koporsónál a király, a királyi család számos tagja; Bécsből eljönnek a közös miniszterek, a külföldi diplomaták, s hogy a külső fény még nagyobb legyen, a gyászmélet rég nem látott katonai díszben fog pompázni. A nagy temetéshez tehát jó előre megtették az intézkedéseket.

A halottas csarnokba a temetési szerterattásra csak mérsékelt számban lehetett belépti jegyeket adni, hogy szorongás ne legyen, mert várták királyi ő felségét kíséretével Klotild, főhercegnőt leányaival, Jenő főherceget, Thurn-Taxis herceget, a külhatalmak bécsi követeit, a közös minisztereket, gr. Taaffe osztrák miniszterelnököt, a külügyi hivatal személyzetét Szegény osztályfőnök vezetés alatt. Az udvar számára a ravatal baloldali állítottak emelvényt; a második oldal a család tagjainak hagyott.

Az egyházi szerterattás vezetésére Simor bibornok-primás jött el Esztergomból. A katonai pompát illetőleg gr. Pejaecich Miklós főparancsnok maga intézkedett s a kivonuló csapatok vezetését is ő vállalta el. A honvédsapokat vezényelte Becker tábornokra bízották. A lánchíd-tért jelölték ki a katonaság részére; a lovasság az akadémia előtt, szemközt a Lloyd előtt; két zászlóalj gyalogság a Széchenyi-szobornál a zenekarral együtt és a Koburg-palota előtt; az ágyuk az akadémia mellett, az utcában. A katonaság a menetet egész a központi pályaudvarig kíséri. A lánchíd-térre csak jegyekkel lehetett jutni.

A gyászmélet vonala hosszú volt. A fűrdő utcán, az Andrássy-ut egy nagyobb részén, innen a Teréz-és Erzsébetkörúton, s aztán a Kerepesi-úton ki az indóházig. A főváros legszelebb utvonala, melyen százazrek férhetnek el. Katonaság, rendőrség állt kordont.

A főrendiház rendező bizottsága állapította meg a temetési menet rendjét, a gyászkíséret, a küldöttségek egymásután következő sorozatát. Minthogy a család halottját Töke-Terebesen a legnagyobb csendben óhajta eltemetni, ezért egyetlen küldöttség sem utazott Terebesre.

A temetés napján a vasutakon igen sokan jöttek Budapestre. Ekkor érkezett meg Bécsből a diplomáciai testület, a miniszterek.

A király elrendelte, hogy az udvari őrség felváltásánál a szokásos zene három napig szünteljen.

A temetés.

A gyász e hó 21-ikén, a temetés napján öltötte a legteljesebb képet. Mindenféle gyászbokrok lengtek az épületeken. A merre a menetek el kellett vonulni, az erkélyeket is fekete draperiákkal díszítették. A lámpákat fátýolokkal takarták le, s így gyújtották föl a gázt.

A gyász-ünnep legmeghatóbb mozzanata volt, mikor Erzsébet királyné déli 12 órakor megjelent a ravatalnál, új koszorut hozott s letette a koporsóra, mint annak idején Deák Ferencz ravatalánál. A királyné mély megindultsággal és áhitattal térdelt le és imádkozott. A délutáni órákban pártatlan katonai pompa mellett kezdődött meg a temetési szerterattás.

Az akadémia palotája előtt a reggeli órákban ismét kezdődött a nagy tolongás, hogy bejuthassanak a ravatalhoz. Nagy feladat volt a rendőrségnek, fenntartani a rendet. A sétátér vasra-ozatának egy része össze is tört.

Koszoruk is egyre érkeztek. Most helyezték el az özvegy ibolya koszoruját is, melynek lilaszin szalagján csak ez az egy szó van: «Mama». Kállay Béni közös pénzügyminiszter szintén hozott koszorut, s küldött Boszniaiból a szerajevói tisztikar is.

Tizenegy órakor elzárta az akadémia csarnokának ajtajait. Ugyanekkor a királyi palota harmadik emeletére gyászbokrogó tüzek ki, mely az egész gyászterattás alatt ott maradt. A család tagjai közül gr. Andrássy Manó nejevel, gr. Andrássy Tivadar és Gyula, továbbá gr. Szapáry Géza főudvarmester még egyszer megtekintették a ravatalt.

Kévéssel 12 óra előtt br. Nopcsa, a királyné udvarmestere érkezett meg, s elhozta a királyné gyönyörű koszoruját, mely fátýollal volt bevonva. Nem-sokára a királyné is megérkezett, zárt kocsiban, Festetics grófnéval. A bejáratnál br. Eötvös Loránd, az akadémia elnöke, s a temetés rendező bizottság tagjai fogadták ő felségét, ki egészen gyászban volt és lefátýolozva. Ő felsége senkit sem szólított meg, hanem egészenen a csarnokba lépett, a ravatal elé helyezett szalmolyra térdelt s imádkozásba merült. Tíz percz múlva fölkel, s a koszorut br. Nopcsa segítségével a ravatalra helyezte. A királyné szótlanul, a hogy jött, udvarhölgyével eltávozott a gyászos csarnokból s visszahajtatott a királyi palotába.

A temetés ideje délután 3 órára volt kitűzve. De már délben kezdtek gyülekezni a tömegek. A közlekedés megakadt. Óriás népség sorakozott minden-

felé. A város egyéb részei kihaltak tüntek föl. A boltok, kereskedések nagy részét bezárták a város távolabbi utcáin is.

A lánczíd-téren, hol a gyászpompá emelésére a katonaság is helyet foglalt tömör sorokban, mozogni alig lehetett. Az akadémia-palotához csak a mellékutczákból juthattak a meghívottak.

Kévszel 3 óra előtt érkezett meg Simor bíbornok-primás, nemskora Klotild főhercegnő leányával. Már akkor a ravatal körül összegyűltek a miniszterek, a főpapság, az országgyűlés tagjai, a tábornokok, a családhoz tartozók.

A király d. u. pont 3 órakor megérkezett Paar főhadsegéd kíséretében, nyitott kocsin tábornoki egyenruhában. Fogadásra b. Eötvös Loránd és az összes jelenlevő tábornokok megjelentek a kapunál. B. Eötvös akadémiai elnök kalaplevéve üdvözölte. A közönség szintén néma fohajtással üdvözölte a királyt.

A szertartás félóránál tovább tartott. Ő felsége ezután visszatért a királyi lakba, a menet pedig — elől egy szakasz katonasággal — lassan mozogni kezdett. A koporsót hatlovas gyászkoszora emelték. A koszorukat három külön kocsi vitte. Lobogó szövetekkel körülvéve haladt lépésben a gyászkosci, előtte és utána fényes egyenruhák, országos méltóságok, a közélet minden faktorának képviselői és ezernyi tömeg. Nagybó gyászpompát és ily tömeget Deák temetése óta nem látott a főváros.

Ót óra már elmult, mikor a menet végre eljutott a központi indóházhoz, honnan éjjel szállították tovább Terebesre gr. Andrássy hamvait. Van azonban remény, hogy ha enyhül majd a család fájdalom, ismét szöbba fog jönni gr. Andrássy hamvainak Budapesten való elhelyezése. Ezt sejteti gróf Andrássy Manóknak a család legidősb tagjának, a lapokban közzétett levele. Közönytet mond abban a főváros ajánlatáért, mely az Andrássy család névre is nagy kitüntetés, s aztán így folytatja: «Ha mégis a főváros ezen nemes ajánlata el nem fogadtatott, ezt az özvegy mostani fájdalomnak kell tulajdonítani.»

KÖZINTÉZETEK ES EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia febr. 17-iki ülésén Than Károly elnököt, s három értekezés volt napirenden.

Reményi Antal mint vendég «a tengeri hadviselés fejlődése az ó-kortól az új korig» czim alatt tartott felolvasást. Tulajdonképen részleteket mutatott be egy nagyobb dolgozatából. Bevezetőleg említette, hogy a hadi tengerészet nálunk csak az utóbbi időben fejlődött. Aztán a tengeri hadakozások fejlődésével foglalkozott. Az újabb korban a technika összes vívmányait értékesítették a jelkeno nautikai harczképeségnek fokozása érdekében. Még a legújabb kor ome pokoli fegyverei tényleges harczban alig lették alkalmaztatásnak. Felolvastó végül azon óhajának ad kifejezést, bár lenne messze az idő, melyben két tengeri hatalom egymással mérkőzik, mert ma rettenetes volna egy tengeri háboru pusztítása. A felolvasást a közönség megjelente. Utána Than Károly elnök terjesztette elő Liebermann Leonak a budapesti vegyészeti állomás igazgatójának rövid tanulmányát «a metaszforsav kimutatásáról az élesztő nulinájában». Végül Szily Kálmán főtitkár olvasott fel kivonatot Rados Gusztáv műegyetemi magántanár «a térbeli görbék elméletéhez» czimű értekezéséből.

A hírlapírók nyugdíjintézete e hó 18-ikán tartotta meg évi közgyűlését Falk Miksa elnökle alatt. Az intézet folytonos gyarapodásáról, az intézeti palota épüléséről szóltak az előterjesztett jelentések.

A gyűlés dr. Heltai Ferencz titkárnak az elhunyt Visi Imre, az intézet alelnöke és egyik létesítője fölött tartott meleg emlékbeszéde nyitotta meg. A szépen előadott emlékbeszéd után egyhangulag fogadta el a közgyűlés a Falk Miksa elnök által előterjesztett igazgatósági javaslatot a Visi Imre özvegyének és árvaínak megszavazandó évráradékot illetőleg, mely évi 600 forintban állapított meg. Visi temetésére 500 frtot fordított az intézet. Ez összeget Heltai titkár, mint évi fizetését becsátotta a választmány rendelkezésére. A igazgatóság jelentése szerint a kilencz év előtt alakult intézet vagyona 328.077 frt; az évi vagyonszaporulat 44.041 frt; s így a mult év a legkedvezőbb évek közé sorozható. Elhatározta a közgyűlés, hogy a kormány utján közönytét fejezi ki a királynak azon újabb kegyért, hogy megengedte, miszerint a jótékony-célú államsorsjáték jövedelméből 8900 frt az intézetnek jusson. Ugyazintén jegyzőkönyvi közönytét fejezte ki a gyűlés Wekerle és Baross minisztereknek is, kik állandó jóindulattal vannak az intézet iránt. A nyugdíjintézeti palota már tető alatt van, s ez év folyamán elkészül. Az alapszabályokon változtatásokat fog javasolni a választmány s e végből az idén még egy rendkívüli közgyűlés lesz. Végül elnöknek közfelkiáltással újból Falk Miksa, alelnökül Tórs Kálmán és Hegedűs Sándor választattak meg.

MI UJSÁG ?

Az udvar Budapesten. Ő felsége a király csak ritkán hagyja el a budai királyi lakot. A királyné, mióta Budapesten van, egyszer sem távozott onnan. Mária Valéria főhercegnő, völégényével, Salvator Ferencz főherceggel a mult vasárnap megjelent a népszínház előadásán s végig nézte az «Erdő szépe» népszínművet. Az udvari páholyban nemsokára megjelentek József főherceg leányai, Mária Do-rothea és Margit főhercegnők is. Salvator Ferencz főherceg e hó 19-ikén távozott el Budapestről Bécsbe. Hamvaszó szerdán reggel a király az udvari kápolnában misét hallgatott. Az erre következő hamvaszásban részt vettek József főherceg felesége, Klotild főhercegnő, valamint gyermekei, Mária Do-rothea és Margit főhercegnők, József és László főhercegek. Fél 9-kor dr. Steiner Fülöp székesszéférvári püspök, s 9-kor dr. Vargha Dezső kir. palotai káplán mondott misét, melyen jelen volt Mária Valéria főhercegnő és völégénye Ferencz Salvator főherceg is.

Mária Valéria esküvője. Mária Valéria főhercegnő esküvőjének előkészületeihez már a jövő hét elején hozzáfognak. A főhercegi pár leendő welsi otthonának berendezését most állapították meg végleg, mikor Ferencz Salvator főherceg legutóbb látogatóban volt menyasszonyánál. Az esküvő Ischlben fog végbemenni, s a főhercegi pár egy ideig ott is marad, mely célzra a «császárvilla»-ban átalakításokat végeznek. A főhercegnő egyszerűségét mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy kelengyének összeállításánál a nagy toleiteteket mind mellőzte s csak a séta- és házi ruhákat tartotta meg.

A szent korona ünnepe. E hó 20-ikán volt századik évfordulója, hogy a II. József által a bécsi császári kincstárba helyezett magyar koronát visszahozták Budára. E napon a főváros templomai-ban Simor bíbornokprimás rendelkezése mindenütt hálaadó istentiszteletet tartottak. A királyi palota kápolnájában mondott misén a király is jelen volt. A budai helyőrségi templomban pedig énekkarok is emelték az egyházi ünneplyt.

A műcsarnokban február hó 22-dikén nyílik meg a Ligeti-kiállítás. A kiállnyt jeles művészek kétszáz festményéből, továbbá nagy számú vízfestményéből, vialatából áll a kiállítás, s egyes darabok meg is szereshetők. A kiállítás jövedelme részben a művész sirenlekkéru szolgál. A képzőművészeti társulat gyűjtést is rendez a sirenlekkéru. A társulat választmányja elhatározta, hogy a díszterem számára néhai Rudolf trónörökös arczképét lefesteti.

Mátyás-ünnep. Kolozsvárt ápril 6-ikán, Mátyás király halálának negyász éves fordulóján ünneplyt rendeznek. A szobor érdekében indított mozgalom újában kissé szünetelt, hogy a siketnéma-intézet gyűjtéseit ne zavarja. A szobor-alap vagyona a 31,000 frtot megközelíti.

HALÁLOZÁSOK.

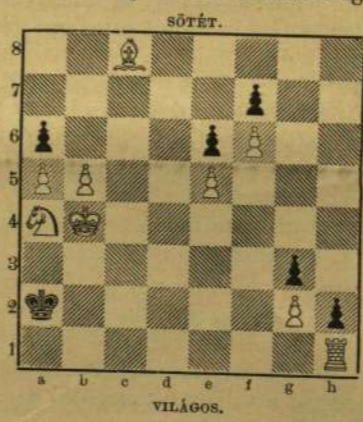
Elhunytak a közelebbi napok alatt: Nagykoronghi és kulcsárfalvai LIPPICH GYULA, okleveles mérnök, számos tudományos társulat tagja, a magyar államnnyomda helyettes igazgatója, jeles képzettségű szakember, élete 47-ik s házassága 14-ik évében, Budapesten; ugyanitt Csikósz János, nyug. honvéd százados, ki a szabadságharcz sok csatájában részt vett, Branyiszkónál meg is sebesült, s jelen volt Komárom átadásánál, az új honvédség fölállításakor pedig ebben is szolgálatot vállalt; GUTTMANN EMIL, a magyar leszámítoló és pénzváltóbank egyik vezetője, 46 éves; báró BAUCH György, altábornagy. — Dr. LIEBERMANN ADOLF, köztisztviselő élt gyakorló orvos, dr. Liebermann Leonak, a budapesti állami vegyészeti állomás főnökének édes atya, 72 éves korában, Nagy-Károlyban. — SCHMIDT JÓZSEF orvos, a győri kózkórház nyug. gondnoka, az 1848—49-es 37. honvédszázalékbeli százados és főorvos, életének 75-ik évében Győrött. — FREYLER KÁROLY, siklósi királyi járásbírósgyi aljegyző, élete 31-ik évében. — Csáthi KARISSON LÁSZLÓ, Gömör és Kishont megye főpénztárnoka 59 éves, Rimaszombaton. — BLÁSKÉ János, volt szolgabíró, ki mint derék tisztviselő volt ismeretes, Nagy-Szebenben. — PAZSICZKY MANÓ, ügyvéd, a szabadságharczban honvéd százados, 62 éves, Nyitrán. — NAGY SÁNDOR, ügyvéd és városi képviselő, 70 éves, Fegyégházán. — PATKOVICS ERNŐ, birtokos, 71 éves, Baján. — GAZSÁGÓ ISTÁN, kereskedő, Kolozsvár városi képviselő, keresk. és iparkamara tag, élete 55-ik évében. — STERN EMANUEL, a szabocsi kitalbank igazgató-tagja, életének 71-ik évében Nyiregházán. — SCHLESINGER SRON, borkereskedő, Zilahi Simonnak, a «Budapesti

Hírlap» kiadóhivatali főnökének apósa, 82 éves, Budapesten.

VAY DÉNESNÉ, szül. Irinyi Eszter, Zoltán János volt szabocsi alispán és orsz. képviselő nevelő anyja, 82 éves korában Nyiregházán, honnan holt tetemeit Vajára szállították. — ÖZV. BUDAHÁZY JÓZSEFNÉ, szül. Nánássy Terézia, 74 éves, Debreczenben. — ÖZVEGY fáiási ANTOS MÓRICZSNÉ, szül. Bezerédy Mária, Veszprémmege egyik tisztelt családjának matronája, 79 éves korában, Kardosréten. — ÖZV. báró WILDBURG LIPÓTNÉ, szül. Jeszenszky Ludovika, Csik-Tapolczán, 80 éves korában. — ÖZV. BAROSS ISTVÁNNÉ, szül. Stupek Anna, 86 éves, Vácban. — ÖZV. MOLTERER ANTALNÉ, szül. Huber Teréz, Budapesten, 69 éves. — PAPP JÁNOSNÉ, szül. Barna Terézia, gör. kath. esperes-lelkész neje, 75 éves, Udvariban. — RIEGER NÁNDORNÉ ASSZONY, Dobokay Kálmán helyettes pénzügyigazgató anyósa, Sátoralja-Ujhelyen. — FERET JENŐNÉ, szül. Diószeghy Eszter vasúti tiszt neje, 32 éves, N.-Váradon. — ÖZV. VÖRÖS SÁNDORNÉ, sz. Silberleitner Mária, 73 éves Aradon. — PLATTHY JÁNOSNÉ, szül. Detrich Antónia, 72 éves, Andrásfalván.

SAKKJÁTÉK.

1589. számú feladvány. Németh Pétertől Ung-Tarnócon.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1583. számú feladvány megfejtése.

Weinheimer R. töl.

Megfejtés.

- Világos. Sötét. 1. Kb7-a8 ... t. sz. 2. Vb5-b8 ... t. sz. 3. Vb8-e8-f4 v. Pf1-d3 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Babocsay Béla. — Laubner Frigyes és Jambrikovich László. — Tarnócon: Németh Péter. — A nagykorosi polgári kórház-kedvelői. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Budapest: J. L. — A legjobb magyar sakk-könyv eddig Márki Istvántól jelent meg. Kapható Kókai Lajos könyvkereskedésben.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 6-ik számában közölt képtalány megfejtése: Debreczeni kollégium.

HETI-NAPTAR, február—márczius hó.

Table with columns for days of the week, religious events (Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita), and specific dates for various events.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. egyetem-tér 6. szám.)

Weisse Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.45 p. Met. — glatt und gemustert (circa 150 versch. Qual.) — versendet roben- u. stückweise porto-u. zollfrei das Fabrik-Depot G. Henneberg (K. u. E. Hofliefer.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

Advertisement for Steinschneider Jakob, I. cs. és kir. szab. ágynemű-gyáros, 6 es. és kir. fensége Klotild főhercegnő udv. szállítója, számos kitüntetések és szabadalmak tulajdonosa, BUDAPEST, Király-utca 79, saját házában.

Advertisement for Kwizda Kőszvényfolyadékja, évek óta kipróbált háziszer, esúz, kőszvény és idegbajok ellen. Valódiilag csak az itt mellékelt védjeggyel.

Advertisement for HYGEA HAJ-BALZSAM, Kétfő hajfentartó. E hasonlíthatatlan készítmény erősi, szépíti és tisztítja a hajjat; ősz hajnak fiatal színtét és szépséget visszahozza.

Advertisement for La VELOUTINE, Szávoszt Alphons magkereskedése, Budapest, Arany János-utca 11. Árjegyzék kivanatra ingyen és bérmentve.

Advertisement for Legújabb vonós népczitera, szabadalmazott. Ezen legújabb hangszeren a hozzáadott utasítás szerint, bárki azonnal megtanulhat, és legott a legzebb zenedarabokat eljátszhatja.

Advertisement for Dr. Lengiel Frigyes „nyír-balzsama”, Már maga a növényi nedv, mely a nyirtárból folyik, ha annak törzsét megfúrjuk: ember emlékezetét óta a legkitűnőbb szépitőszernek van elismerve; ha pedig e nedv a fölaltól utastása szerint, vegyi úton balzsammá alakították, nyer még igazán erős hatással.

Advertisement for Leichner zsirpora, Leichner hermelinpora. E jeles gyártmányok a legmagasabb körökben s a legelső művésznöktől előszeretettel használtatnak; az arcznak fiatalosan szép viruló külsőt adnak.

Advertisement for ÖNMŰKÖDŐ FÉSŰLŐ, «Soi meme Coiffeur» minden hölgynek lehetővé teszi minden idegen segély nélkül a kedvelt francia, valamint a legújabb hosszú angol hajmodorát.

Advertisement for Dr. Lengiel Frigyes „benzoe-szappan”-ja, a legzelezerőbb gyögszappan, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, a hivata van e balzsam jó hatást fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyögszertára Budapest, király-utca 12. sz. a.

Advertisement for SCHLICK-féle Vasöntőde és Gépgyár RÉSZEVENY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN. Gyár és irodák: Városi iroda és raktár: VI., külső váczu-ut 1696/99. sz. VI., Podmaniczky-utca 14. sz.

Advertisement for MAGYARORSZÁG. GRÖF SZÉCHENYI ISTVÁN, IRTA GRÜNWARD BÉLA. Ára fűzve 4 frt.

MAUTHNER ÖDÖN

Ő császári és kir. fensége József főherceg udv. szállítója

MAGKERESKEDÉSE,

Budapest, Koronaherczeg-utca 18. sz. a.

Főárjegyzékemet kívánatra készséggel ingyen és bérmentve küldöm meg.

Az kétségtelen, hogy gyakran egészen egyszerű, könnyen beszerezhető házi szer meg-
legyen gyors gyógyulást szerez. „A Beteg-
barát” című kis irásban még bizonyítottakat
is találunk arra nézve, hogy még hosszab-
reménytelenség nevezet esetekben is, gyógyu-
lás állott be. Minden betegnek el kellene
olvasni azon könyvet; Richter kiadójánál
Lipősbőn ingyen megkaphat.

A Franklin-Társulat kiadásában Buda-
pesten megjelent és kapható

MAGYAR KERTÉSZKÖNYV

A belterjes
(intensiv) kertgazdászati foglalatja

Utmutató kalauz

a konyhakertészet, gyümölcsészet,
magtermelés, magnevelés, hono-
sítás és virágos kert hasznosítási
mivelésére.

A kertészet mind rendű ügyba-
rátainak, legkivált pedig kis-
földbirtokosok használatára.

Írta
Farkas Mihály.

(Számos a szöveg közé nyo-
mott metszetekkel.)

Ára füzve 2 frt o. é.

VASÁRNAPI UJSÁG

9. SZÁM. 1890. BUDAPEST, MÁRCZIUS 2. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / fél évre - 6 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre - 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK / egész évre 6 frt
fél évre - 3 • Külföldi előfizetésekre a postai
meghatározott viteldíj is csatolandó

GRÓF ANDRÁSSY GYULA TEMETÉSE.

SZOMORÚ egy fátum, hogy oly ritka embernél
derül ki még életében, mennyit ért nem-
zetének, mennyit a világnak, az emberi
társadalomnak. A legtöbb embernek meg kell
előbb halni, hogy értékeinek igazi mérőjét meg-
kaphassuk, nemcsak abban, a mit alkotott s a
miről ilyenkor eszünkbe jut, hogy az ő alkotása,
hanem különösen abban az ürben, a melyet
maga után hagyott s a melyet olyan nehéz, sok-
szor teljes lehetetlenség másokkal kitölteni.

Andrássy Gyula gróf azok közé tartozott, a kik-
nek jelentőségét tudta minden ember; de hogy
jelentősége miből keletkezett, mik voltak alkotó
részei, — szóval érdemeinek nagyságáról és
összeségeről csak akkor győződött meg a világ,
a mikor már elköltözött.

De halálával föltámadt egyszerre minden ér-
deme s oly gloriólát vont ravatala fölé, melyet a
kevésbé beavatott nagy közönségnek is meg-
kellett látnia.

A mint elhunytának híre megérkezett, nem-
zeti nagy szerencsétlenség hatását gyakorolta a
nemzetre. Érezte minden, hogy itt egy férfiú
életének végéről van szó, a ki hazájának, sőt a
világréznek sorsára elhatározó szerepet viselt s
a ki koránál, szellemi képességeinek teljességé-
nél fogva még soká lehetett volna alkalmas újra
helyt állani, ha a körülmények úgy kívánják,
hogy álljon ki a gátra minden erő. S érezte min-
den, hogy ez erők között az övé lett volna most
a legnagyobb.

S aztán jelentkezett a nemzeti gyász, oly im-
ponáló alakban, mint Deák Ferencz halála óta
egyszer se még. E gyász jelenségei egyenkint is
olyanok, melyek csak történelmi nagyság kopor-
sója körül szoktak megjelenni.

Az az uralkodó, a ki életében az elismerésnek
legnagyobb bizonyítékaival halmozta el, melyek-
kel általában egy király halála alattvalói vala-
melyikét kitüntetheti; a gyászeset híre az el-
sők közt vala, a ki kifejezést adott mély fájdalom-
ának «nemes lelkű, fenkölt jellemű, lovagias,
hű tanácsadójának» elvesztése fölött. Nyomon
kísérte a királyné részvétirata, azé a királyi asz-
szonyé, a ki örökké fog élni a nemzet hálás em-
lékezetében azért a magasztos szerepért, melyet
az uralkodó és a nemzet kibékítésében magára
vállalt s oly sikerre vezetett. «Én legjobb barát-
omat vesztettem el benne», írta a királyi hölgy
s ezzel a legédesebb balzsamcseppet önté a fá-
dalomtól sajtó szívekre. Ő, a kinek a szívét oly

megrendítő csapás kintja gyötíri, tudott találni a
mások fájdalmára vigasztalást.

országok koronás fejei, első sorban maga Vilmos
császár siettek fájdalomuknak meleg szavakban
adni kifejezést. S utána mindazok a történelmi
nevezetességű nagy államférfiak, a kikkel együtt
ő Európa mai helyzetének megalakításában az
első sorban állott. Ama levelek, sürgönyök száma,
melyek mind nevezetes egyéniségektől érkeztek,

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ GRÓF ANDRÁSSY GYULA RAVATALÁNÁL.

Pserhofer J.-féle

gyógyszertár Bécsben,

Singerstrasse 15. „Zum goldenen Reichsapfel“.

Vértisztító labdacsook ezelőtt egyetemes labdacsook neve alatt; ez
utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség léte-
zik, melyben e labdacsook csodás hatásukat fényesen bebizonyították.
Évtizedek óta ezen labdacsook általában igen el vannak terjedve, számtalan orvos
rendeli azokat, s alig akad család, melyben kitűnő háziismerből ne volna egy kis készlet.
1 doboz 15 labdacsoval 21 kr., 1 tekeres 6 dobozzal 1 frt 5 kr.,
bérmentelen utánvét mellett megküldéssel 1 frt 10 kr.
A pénz előleges beiktudése mellett, bérmentes megküldéssel együtt 1 tekeres
labdacso 1 frt 25 kr., 2 tekeres 2 frt 30 kr., 3 tekeres 3 frt 35 kr., 4 tekeres 4 frt 40 kr.,
5 tekeres 5 frt 20 kr., 10 tekeres 9 frt 20 kr. (1 tekeresnél kevesebb nem küldetik szét.)

Kéretik határozottan Pserhofer J.-féle vértisztító labdacsokat
kérni s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon
a használati utasításban látható Pserhofer J. névalírással el legyen
látva és pedig 100 veres nyomásban.

Fagy-balszam, Pserhofer J.-tól. 1 tégely 40 kr., bérmentes megküldéssel
65 kr.

Keskeny utifü-nedv, hurut, rekedtség, göreskőhőség stb. ellen. 1 palacska 50 kr.

Amerikai köszvény-kenőcs, 1 frt 20 kr.

Por lábizzadás ellen. Egy doboz ára 50 kr., bérmentes megküldés mellett
75 kr.

Golyva-balszam, 1 üvege 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.

Élet-essencia (prágai cseppek), megromlott gyomor, rossz emésztés
ellen. Egy üvege 22 kr.

Angol csoda-balszam, 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.

Fiaker-por, köhögés stb. ellen, 1 dobozzal 35 kr., bérmentes megküldéssel 50 kr.

Tannochinin-hajkenőcs, Pserhofer J.-tól; a legjobb hajnövesztő szer,
1 szelence 2 frt.

Egyetemes tapasz, STEUDEL tanártól, sebek, daganatok stb. ellen jónak bizonyult
háziismer. Egy tégely 50 kr., bérmentes megküldéssel 75 kr.

Egyetemes tisztító só, BULLRICH A. W.-tól. Kitűnő háziismer megzavart emésztés
és minden következményei ellen. Egy csomag ára 1 frt.

Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdett
bel- és külföldi gyógyászati különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg rak-
táron nem levő cikket kívánatra pontosan s legújutányosabban beszereztek.

Postai küldemények az összeg beiktudása, nagyobb megrendeléseknél után-
vételtel mellett is, a leggyorsabban eszközöltetnek.

A pénz előleges beiktudése mellett (legczélserűbben postautal-
vány mellett), a viteldíj sokkal kevesebbe kerül, mint az utánvételt
mellett való küldésnél.

A legtöbb elősorolt specialitás kapható Budapesten,
TÖRÖK JOZSEF gyógyszertárában, király-utca 12. sz.

Huzás már márczius hó 1-én!

Magyar vörös-kereszt- BAZILIKA-
SORSJEGYEK. SORSJEGYEK.

Főnyerem. 25.000 frt. Főnyerem. 20.000 frt.

2 drb 36 havi részletre à 1 frt. 3 drb 36 havi részletre à 1 frt.

Mind az 5 darab sorsjegy évi 5 huzással

36 részletre à 2 forint. SORSJEGY-CSOPORT

Évente 20 huzás. Összes főnyerem. huzásonkint 190.000 frt.

1 drb Magyar vörös-ker. sorsj.	Huzás márcz. 1. Havi részlet	-50.
2 • Bazilika sorsjegy.	• • • • • 1.	-70.
1 • 3% szerb 100 fr. sorsj.	• • • • • 14.	1-55.
1 • Osztrák vörös-ker. sorsj.	• május 1.	-85.
1 • Olasz vörös-ker. sorsjegy.	• • • • • 1.	-65.
3 • Jó szív sorsjegy.	• jun. 15.	-58.

Ezen 9 darab 36 havi részletfizetésre à 4 frt 83 kr.

A sorsjegyek egyes tételenkint is megrendelhetők!!!
Már az első két részlet és 20 kr. porto beiktudása ellen azonnal kiszolgál-
tatom a sorsjegyek számaival ellátott részletveit, az egyedüli és osztatlan
játékjoggal, az összes fő- és melléknyereményekre. — Minden huzás után
megküldetük az „UNIO“ hiteles sorsolási lajstrom.

BEIFELD JÓZSEF

banküzlete Budapest, Károly-körút és kerepesi ut sarkán.

Alapítottatott 1874.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárbanál kapható — az
osztr. tartom. számára Szélinaki György es. k. egy. könyvtáránál Bécsben, I. Stefanpiatz Nr. 6.

KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.

Tűzetes utasítás a konyhakertészet, virágmivelés
és gyümölcsfatenyésztés körében.

A legújabb kútfű után írta Átírózó és jegyzetekkel bővítette

GALGOCZY KÁROLY. Dr. FARKAS MIHÁLY.

Negyedik kiadás. — Ára füzve 80 kr.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest egyetem-utca 4. sz.)